

THE HISTORIC-PHILOSOPHICAL IDENTITY OF ROMANIAN LEGIONARISM

Andrei Claudiu Dipșe

PhD Student, Technical University of Cluj-Napoca - Baia Mare Northern University
Center

Abstract: The reason behind this paper is the historical and philosophical analysis of the Romanian Legionary Movement from the perspective of this movement's identity among the other totalitarian ideologies. The period between the world wars was the time when these extremist social-political ideologies appeared and manifested themselves, one of them being the Romanian Legionary Movement. This paper intends to make a transdisciplinary research on the uniqueness of this phenomenon seen through the comparative analysis of the extreme right spectrum. Using methodological tools from history and philosophy, the study focuses on a series of differences that justify the inclusion of the Romanian legionary movement into a different category of the European Fascist phenomenon.

Keywords: identity; roumanian legionary movement; fascism; national-socialism

Introducere

Una din modalitățile prin care se poate stabili identitatea unui lucru din punct de vedere filosofic este analizând ceea ce este și nu este acel lucru. În acest sens, prima mențiune a conceptului de identitate este atribuită gânditorului antic Parmenide (sec. al V-lea î.Hr.) care amintea în aforismul său că “ființa este, neființa nu este”¹. Acest raționament comparativ între noțiuni este dezvoltat mai departe de către gânditorul german F. Hegel care amintea că „identitatea rezultă din cunoașterea reciprocă a eului și a celuilalt”². Coroborând ideile celor doi gânditori și particularizând metoda filosofica la studiul de față, în acest articol vom încerca să surprindem în termeni istorico-filosofici comparativi, ceea ce este și nu este legionarismul românesc, respectiv care sunt cele mai proeminente diferențe care arată unicitatea acestui curent social-politic în cadrul fenomenului fascist european.

Fiind un curent de extremă dreaptă, principalii termeni de comparație ai legionarismului sunt doctrinele politice din aceeași clasă politico-istorică și anume fascismul italian, respectiv national-socialismul german. Indubitabil, întâlnim o puternică structură în baza ideologică și doctrinară a Mișcării Legionare care se identifică cu fascismul în general. Astfel, la baza legionarismului românesc se regăsesc caracteristicile de fond ale fascismului european interbelic care însă cunosc particularități importante. Dintre aceste trăsături comune amintim : spiritul

---

¹ Claude Drubar, *Criza identităților: interpretarea unei mutații*, Editura Știința, Chișinău, 2003, p. 8.

² Nicole Gadrey, *Identități*, în Ferreol, G. [coord.], *Dicționar de sociologie*, Ed. Polirom, Iași, 1998, p. 85.

antidemocratic, antisemitismul și xenofobia, propensiunea spre violență, cultul conducătorului, ideea partidului unic și critica pluralismului politic, virtutea militară, spiritul ultranaționalist, anti-comunismul, demagogia și propaganda³.

Dacă asemănările sunt mai mult decât evidente, diferențele care particularizează acest fenomen se regăsesc în însăși substratul ideologic. La o analiză de detaliu, identificarea legionarismului cu fascismul general poate fi una păguboasă din cauza faptului că remarcăm o evidentă similitudine între curentele de extremă dreapta, însă când vine vorba de legionarism putem afirma foarte asertiv că acesta are diferențe foarte accentuate comparativ cu formele de extremă dreapta contemporane lui.

1. Problematika revizionismului și a decalajului cronologic

Un prim aspect care particularizează legionarismul românesc față de mișcările fasciste contemporane lui este lipsa revizionismului. Revizionismul, perceput ca și curent de frondă împotriva sistemului de la Versailles (1919-1920), a stat la baza propagandei și demagogiei transmise sistematic de către partidele mișcărilor fasciste – indeosebi în cadrul Partidului National Fascist (PNF) din Italia, respectiv Partidul Muncitoresc National – Socialist German (NSDAP). În aceste state vest europene (inclusiv Ungaria) extremismul de dreapta a apărut ca și construct politic al revizionismului, al permanentei nemulțumiri față de tratatele de pace postbelice încheiate la Versailles, pe când în România nu putem aduce în discuție acest fapt deoarece sistemul de tratate european de după primul război mondial consfințeau Marea Unire din 1918 și unitatea politico-statală a tarii⁴. Victorioasă alături de Antanta, România nu a avut nici o motivație de politică revanșardă.

De pildă, Germania, Italia sau Ungaria aveau revendicări teritoriale importante⁵, însă România nu mai avea de revendicat nimic sub acest aspect deoarece visul secular al românilor din provinciile aflate în afara granițelor fuseseră împlinit având la bază principiul naționalităților al celor “14 puncte wilsoniene” și confirmarea acestora prin tratatele de la Paris. Prin urmare, în ideologia și în discursul politic legionar nu regăsim (la fel ca în nazism) concepte precum “spațiu vital – Lebensraum”, iar în propaganda retorică și publicistică a legionarismului nu regăsim elemente de politică externă decât rar și sporadic, și fără a avea la sursă elemente revizioniste⁶.

Un efect indirect al lipsei revizionismului a fost faptul că legionarismul românesc apare mai târziu față de celelalte mișcări de extremă dreapta din Europa. “Nedreptățile” sistemului de la Versailles s-au externalizat imediat după război și au constituit un punct proeminent al propagandei fasciste, naziste sau hortyste. În schimb, în plan românesc fără existența acestui factor extern, legionarismul s-a născut din interior fără a face uz de nemulțumiri legate de deznodământul războiului. Astfel că, Partidul Muncitoresc German (redenumit ulterior în 1920 Partidul Muncitoresc National – Socialist German) a fost înființat în 1919, iar Partidul National Fascist a luat naștere în anul 1921, însă timp ce Mișcarea Legionară a fost fondată abia în 24

---

³ Precum și alte caracteristici: cf. Walter Laqueur. *Fascism - a reader's guide: analyses, interpretations, bibliography*. Berkeley and Los Angeles, California, USA: University of California Press, 1976. p. 16

⁴ Dragos Zamfirescu, *Legiunea Arhanghelului Mihail, de la mit la realitate*, Editura Enciclopedica, București, 1997, p.47.

⁵ Germania – problema Alsaciei și Lorenei (redate Franței), Pomerania și Silezia superioară (redate Poloniei), nordul Schleswigului (redate Danemarcei), zonele oraselor Malmédy și Eupen (redate Belgiei) plus problema coloniilor germane din Africa. Italiei, prin Pactul secret de la Londra din 1915 – i s-au promis teritoriile din nordul Italiei și țărmurile estice ale Mării Adriatice, termeni care nu au mai fost respectați în tratativele Paris. De asemenea, și Ungaria avea profunde nemulțumiri teritoriale în ceea ce privește apariția acesteia ca stat național – indeosebi față de Trianon (1920)

⁶ Recomand în acest sens revista legionară “Pământul Stramosesc” - Oficiul Legiunii Arhanghelului Mihail - edițiile 1927-1933 (disponibile la Biblioteca Centrală Universitară “Lucian Blaga”, din Cluj-Napoca la cota de Index 279.791)

iunie 1927 în urma întrunirii unui grup restrâns alcătuit din Corneliu Z. Codreanu, Ion Moța, Radu Mironovici, Corneliu Georgescu, Ilie Gârneața și alții⁷.

Dacă menținem linia argumentării a decalajului cronologic, legionarii ajung la putere în sens politic și instituțional abia în septembrie 1940, când deja cel de-al doilea război mondial începuseră. Unul din argumentele care explică aceasta acaparare tardivă a puterii este și faptul că, spre deosebire de fascism/nazism, legionarismul (cel puțin în perioada lui Codreanu), nu agrea ideea de lovitură de stat.

2. Mișcarea generației tinere

*Legiunea "Arhanghelul Mihail" este o organizație națională, independentă, formată din tineri voluntari[...] Scopul ei este de a aduna forțele tineretului roman într-o singură grupă și de a le uni strâns și frățește*⁸.

Spre deosebire de toate celelalte mișcări de extrema interbelice, legionarismul românesc apare în anul generației tinere din centrele universitare ale României. Este foarte important de menționat faptul că acești tineri nu fac parte din generația combatanților din primul război mondial⁹. Legionarismul apare în sistemul universitar, când Corneliu Zelea Codreanu, proaspăt venit la Universitatea din Iași, la Facultatea de Drept ia contactul cu lumea academică. Impactul mediului universitar asupra tânărului student este destul de traumatizant, acesta descoperind o adevărată hegemonie și "ocupație" a studenților veniți din Basarabia a întregii universități, care erau susținători declarați ai bolșevismului¹⁰. În acest context, Codreanu va cere introducerea "*numerus clausus*" – un act menit să stopeze accesul masiv al evreilor în universități¹¹. Această clauză avea ca rațiune principiul proporționalității, și anume numai în procent de 20% se puteau înscrie studenții evrei în universități deoarece aceasta era ponderea lor în populație¹².

Comportamentul militant al membrilor Mișcării Legionare, este unul format în centrele universitare respectiv în acțiunile de protest civic¹³, în comparație cu fascismul sau nazismul unde spiritul militant s-a format în timpul primului război mondial¹⁴ respectiv al loviturilor de stat (1922 – Italia ; 1933 – Germania). La nivel de leadership remarcăm faptul că, Corneliu Z. Codreanu este singurul lider a cărui formare nu ține cont de profesia militară el fiind un exponent al generației sale în lumea universitară și academică¹⁵.

---

⁷ Corneliu Zelea-Codreanu, *Pentru legionari*, Colecția „Omul nou”, Nr. 36, Sibiu, 1968, p.295 și urm.

⁸ Revista „Pământul Stramosesc”, I, Nr. 2, 15 August, 1927.

⁹ Nu este o mișcare a „caporalilor” – făcând referire la Adolf Hitler sau Benito Mussolini care în primul război mondial au avut gradul militar de Caporal.

¹⁰ Armin Heinan, *Legiunea Arhanghelul Mihail. Mișcare socială și organizație politică. O contribuție la problema fascismului internațional*, Editura Humanitas, București, 1999, p. 119.

¹¹ Dragos Zamfirescu, *op.cit.*, p.49.

¹² Francisco Veiga, *Istoria Garzii de Fier 1919-1941. Mistica Nationalismului*, Editura Humanitas, București, 1993, p. 63.

¹³ Aici ne referim la mișcările studențești din anii 1919-1920.

¹⁴ Spre exemplu – în Italia – Martie 1919 Mussolini fondează Fasci di Combattimento – adresat veteranilor din primul război mondial – membri care ulterior vor migra în PNF după înființarea acestuia; În Germania – Organizația Veteranilor și Rezerviștilor – Kyffhäuserbund – a fost trecută în subordinea Reich-ului, devenind din 1933 "NS-Reichskriegerbund 'Kyffhäuser' (Asociația Războinicilor National-Socialiști ai Reich-ului – Kyffhäuser).

¹⁵ Corneliu Z. Codreanu a urmat cursurile Universității din Iași – precum și alte stagii de specializare la Jena și Berlin

Interesant este de altfel faptul că legionarismul nu are intenția formării unei mișcări de clasă¹⁶, ci ea se adresează tuturor categoriilor sociale care doresc renașterea spirituală și economică a neamului românesc, fără a avea un segment social țintă. Spre deosebire de celelalte totalitarisme, apariția și entuziasmul propagat de studenți în universități a atras la randul lui și intelectualitatea universitară românească. Plecarea acestor studenți în vacanțe în mediul rural a dus la o migrație ideologică a acestui curent de la oraș la sat, de la intelectual la țăran.

3. O mișcare a intelectualității românești

Fără dar și poate, legionarismul se distinge față de celelalte mișcări politice de extremă dreapta prin aderența intelectualității românești la aceasta. În general totalitarismele nu agreează intelectualitatea și mediul academic deoarece această clasă socio-profesională, fie a apărut cu intransigență valorile democratice de dinaintea instaurării acestor regimuri, fie s-a opus în mod vădit drumului totalitar. În întreg spectrul ideologic de extremă (atat de stânga cât și de dreapta) – intelectualitatea a avut traiect similar în sensul în care era pusă în fața a doua alternative : fie colaborationistă, fie de frondă. Totalitarismele au fobie de intelectuali, deoarece aceștia reprezintă centre de opinie publică și pot rasturna un regim schimbând mentalitatea maselor – de aceea au fost catalogați în dese rânduri în sistemele concentraționare ca “detinuți cu grad de pericolozitate ridicat” – sau eliminați sistematic prin metode totalitare.

Legionarismul de departe se distinge prin faptul că floarea intelectualității românești interbelice a manifestat un deosebit suport față de idealurile promovate de aceasta mișcare, iar acest suport a fost atât moral cât și participativ. Astfel, dintre cele mai sonore nume ale culturii române interbelice care au susținut legionarismul sub aspect publicistic, cultural sau moral , putem aminti : Nae Ionescu, Mircea Vulcănescu, Constantin Noica, Petre Țutea, Ion Barbu, Sextil Pușcariu, Lucian Blaga, și Mircea Eliade, cel din urmă, la doar 30 de ani era un exponent al generației sale cu o puternică greutate în spectrul filosofic și spiritual al neamului românesc. Cel din urmă, scrie o serie de articole și lucrări, cu tentă aderența ideii legionare, printre ele amintim “*Piloții orbi*”, lucrare în care se dezvoltă ideea dezastrului politic interbelic și necesitatea capitală de a reînșufleți viața acestui popor, puternic fragmentată de cei care conduceau România (piloții orbi), lipsiți de viziune și de moralitate în actul de guvernământ.

În sensul implicării politice a intelectualității, de remarcat este faptul că listele electorale la alegerile din 1937 (spre exemplu) din partea partidului “Totul Pentru Tara”, erau marcate de existența unor personalități importante ale vremii. Printre aceștia amintim, Dragoș Protopopescu, cadru universitar, doctorand la Sorbona și publicist, om de cultură¹⁷. Mihail Manoilescu, universitar, profesor la catedra de politehnica, București, fusese ministru și guvernator la Băncii Naționale a României, fost senator. ¹⁸Radu Meitani, conferențiar la

---

¹⁶ O mișcare muncitorească – cum întâlnim în nazism. Acest fapt se datorează și realităților economice ale României de la acea vreme – o industrie doar sporadic dezvoltată cu o burghezie și un proletariat încă limitat (comparativ cu statele vestice) – pentru o asemenea analiză recomand : Armin Heinan, *op.cit.* p. 66.

¹⁷ Lucian Predescu, *Enciclopedia Cugetarea, Material Românesc. Oameni și infaptuiri*, București, 1998, Editie electronica, p.698.

¹⁸*Ibidem*, p.516

Facultatea de Drept a Universitatii din București, expert în drept internațional public¹⁹. Dan Radulescu, profesor universitar la Cluj, cu doctorat în chimie la Berlin²⁰. Mihail Racovița, general în rezervă, fost comandant al Jandarmeriei²¹.

4. Antisemitism social nu rasial

Deși antisemitismul reprezintă o caracteristică de bază a extremei drepte interbelice, în legionarism acesta s-a manifestat ca și curent antisocial care a pornit de la baza unor realități sociale și politice. Legionarii nu au pus niciodată “problema raselor”, spre deosebire de nazism sau fascism unde aceasta s-a manifestat în mod explicit. Inferioritatea “rasei iudaice” este un construct bazat pe “exploatarea burgheză” pe care o realizează aceștia în scopul distrugerii pământului românesc²², respectiv a chestiunii religiei iudaice prin care personalitatea Mantuitorului nu a fost recunoscută ca “Mesia” – ba mai mult acesta a fost crucificat de către “eretici”²³.

Problema de fond apare tot în mediul universitar, unde studenții evrei minoritari dețineau o proporție covârșitoare a locurilor comparativ cu studenții români majoritari. Problema evreiască din universități era o bombă cu ceas, gata să explodeze, iar Codreanu vine ca declansator. Consemnată mai apoi în capitolul „Problema Scolii românești” din cartea sa *Pentru Legionari*, problema ponderii evreilor în învățământul preuniversitar și universitar nu era proporțională. După datele din 1920, Codreanu susținea în același capitol, câteva date foarte relevante²⁴, îndemnând spre rezolvarea acestor disproporționalități. Liderul legionar pornea de la următoarea teză²⁵ : *Școala românească, distrusă în modul acesta prin numărul mare al jidanilor, naște două probleme grave:*

- *Problema păturii conducătoare românești, pentru că școala crează pe conducătorii de mâine ai neamului, nu numai pe conducătorii politici, ci și pe toți conducătorii din toate domeniile de activitate.*

- *Problema culturii naționale, pentru că școala este laboratorul în care se pregătește cultura unui popor.*

Atitudinea pe care Codreanu și cei din grupul său o vor lua în perioada 1919-1923 este destul de agresivă, materializată prin măsuri concrete: introducerea *numerus clausus* în 1922 (limitarea numărului de studenți evrei în învățământul superior), denigrarea imaginii evreilor prin presa de propagandă, promovarea românismului și a elementelor tradiționale ale satului românesc împotriva oricăror “elemente străine” – complotul studentesc împotriva bancherilor evrei din 1923 (în urma căruia vor fi închiși la închisoarea Văcărești).

---

¹⁹*Ibidem*, p.538

²⁰*Ibidem*, p.710

²¹*Ibidem*, p.705

²² Gh. Amacei, ” *Romani treziți-vă* ”, Pământul Strămoșesc, Iași, Anul 2, nr.24, pag.8-10

²³ Ștefan Mânzat, ” *Avem dreptul a urî pe jidani, sau nu?* ”, Pământul Strămoșesc, Iași, Anul 2 nr.20, pag. 4

²⁴ Corneliu Zelea Codreanu, *Pentru Legionari*, *op.cit.* - în capitolul *Problema Scolii românești*, acesta afirmă următoarele: *Situația la Universitatea din Cernăuți Facultatea de Filosofie, semestrul de vară:* Români: 174 Evrei: 574. *La Drept, în același oraș, semestrul de vară:* După religie Ortodocși 237 (Români și Ruteni) Catolici 98 Luterani 26 Alte religii 31 Mozaici 506. *În Basarabia: Învățământul primar rural:* Români 1.974; Evrei 1.281. *Școli secundare și profesionale:* 1.535 ortodocși, 6.302 mozaici. *Școli particulare București Români:* 441 Evrei: 781.

²⁵ Lucian Predescu, *op.cit.* p.705

Epicentrul problemei antisemite nu era însă în mediul urban (universitar, burghez, profesional și al aparatului administrativ de stat). Problema de bază era în satul românesc care era pe cale de a fi ruinat. Aici, evreii dețineau monopolul comerțului²⁶ dar și a mijloacelor de producție, astfel că au atras asupra lor ura populației rurale prin profiturile dar și lipsa oricărei posibilități a unei concurențe loiale.²⁷

Presa de propaganda ofera o viziune foarte clara a antisemitismului social legionar²⁸. Astfel, din “evrei” se formuleaza o adevărată fenomenologie a răului care este prezentata in sens moral-religios. Evreii sunt numiți astfel ca fiind *cel mai scârbos popor din lume; (neamul) de șacalii cu perciuni care ne invadează pământul țării, aducând cu ei molima desfrâului, a necinstei, a șarlataniei, a corupției, a hoției, ; un neam de oameni care.* [...] *din cele mai vechi timpuri s-au ocupat cu uzura și specula cu care despoiau atât pe păgâni, cât și pe creștini*” și care prin invazia acestora importează *otrăvuri sociale*”. După cum am afirmat anterior, evreii devin inamicul fizic și spiritual numărul unu, *o lepră* care degradează tot ce înseamnă românesc. Evreii sunt “inamicul public” care complotază împotriva progresului general al țării. Sunt identificate două teme majore de progress: național și spiritual, care însă se întrepătrund. În cadrul sclaviei prin care acești “invadatori” supun pământul românesc, țara se degradează sever pe toate planurile, dar mai ales economic și spiritual. Din punct de vedere economic, aceștia sunt exploatorii orașelor românești și ai oamenilor simpli prin negoțul și tranzacțiile de schimb/împrumut pe care le fac. Mai mult că atât, sunt identificați ca și răspânditori ai unor *băuturi jidovenesti care strică sănătatea, răcește muncitorimea și ne omoară neamul*”. În acest context de sclavie, lupta nu poate fi câștigată decât prin eradicarea acestei națiuni de pe întreg teritoriul românesc, prin orice mijloace. *“Jidanii rânjesc mulțumiți și jugul sclaviei apasa cu îndoită povara pe gâtul deznădăjduitului popor românesc”,* popor care are o singură speranță, și aceea este Legiunea.

5. Misticismul religios

O diferență importantă între legionarism și celelalte miscari politice de extremă este spiritualitatea. De principiu, în nazism sau comunism ideea de spiritualitate în sens religios este una aproape inexistentă din punct de vedere ideologic. În fascismul italian, lucrurile au stat puțin nuanțat în contextul în care Mussolini a acceptat o oarecare cooperare cu biserica catolică în contextul necesității legitimării de regim. Totalitarismele nu aduc nicăieri în centrul ideologic sau doctrinar “ideea de Dumnezeu”, deoarece rolul acestuia este substituit de lider. În legionarism, din contră chestiunea spiritualității ocupă un loc central, creștinismul – ortodox reprezentând sufletul care animează Mișcarea. Legionarismul a căutat să spiritualizeze tot ceea ce înseamnă drumul legionarului în viață, având la bază valori creștine, astfel se disting în doctrina legionară importanța unor ceremonialuri ce țin de viața creștinismului biblic : mersul la biserică, congruența valorilor creștine cu a valorilor legionarului, închinatul la icoane, cântatul psalmilor, comemorarea sfinților, etc.

La fel ca și în cazul antisemitismului, presa de propagandă oferă importante detalii despre importanta spiritualității legionare. Principalul modalitate de promovare a creștinismului orthodox este prin identificarea Divinității și a ortodoxismului românesc cu Legiunea și cu

²⁶ Anastie N. Harciu, *Evreii în țările românești*, Editura “Tiparul <Cartea Românească>”, București, 1983, p.324.

²⁷ Virgil N. Madgearu, *Evoluția economiei românești după primul război mondial*, Editura Științifică, București, 1995, p. 40.

²⁸ Expresiile de mai jos sunt preluate din presa legionară a vremii : Corneliu Georgescu- “*Aprindeți Făclia Credinții*”, Pământul Strămoșesc, Iași, Anul 1, nr. 2, pp. 5-6; Ion C. Catuneanu- “*Vestea Bună*”, Pământul Strămoșesc, Iași, Anul 1, nr. 2, pp. 12-13; George Lelescu- “*Ce mai este prin județul Neamț*” -*Sub călcâiul talmudului*, Pământul Strămoșesc, Iași, Anul 1, nr.7, pp. 5-6; Nicolae Bolca- “*Dela Studenții Academiei din Sibiu*”, Pământul Strămoșesc, Iași, Anul 1, nr. 7, pp. 6-7

scopurile acesteia²⁹. Divinitatea, prin trimisul Său, Arhanghelul Mihail are aceleași scopuri ca și Legiunea și prin urmare Dumnezeu este conducătorul spiritual al luptei neamului românesc împotriva răului. Sursa puterii Legiunii este însuși Dumnezeu: ” *Credem în puterea lui Dumnezeu*”; ” *Sunt tari dușmanii și noi slabi, dar Dumnezeu e mai tare că toți!*”; ” *Ne vom ruga, că Dumnezeu să ne lumineze mintiile noastre, să ne trimită harul lui binefăcător și șa ne dea putere a ne duce la bun sfârșit luptă*”. De fapt Legiunea se găsește ca și punct cardinal între Dumnezeu și ortodoxismul românesc, astfel legionarii devin soldații Împărăției Cerului pentru realizarea dreptății pe pământ.

La fel cum Dumnezeu lupta împotriva răului, și Legiunea are același scop. Întruchiparea răului pentru legionari este ” *puterea întunericului, reprezentată pe pământ prin dominația Iudeilor*”. Astfel evreii vor fi portretizați printr-un vocabular foarte trivial ca fiind cei care ” *L-au răstignit pe Hristos*” și care sunt absolut demni de a fi considerate ” *mai rău ca vameșii*”. Evreii sunt cei care atentează în continuu la mândria românească de creștin, văzuți sub forma unor ” *oameni fără de Dumnezeu*” care urmăresc exploatarea țării (... ” *[...] explotaturului jidan, ce rânjește satanic spre altarele lui Dumnezeu-spre adâncă jignire a sufletului și a mandreiei de creștin*”). Lupta dintre bine și rău este una destinată victoriei datorită dumnezeirii care este alături de Legiune, însă pentru izbândă trebuie adusă și jertfă legionarilor pe altarul credinței ” *[...] prin jertfa noastră vom deveni vrednici de mila Cerului*”.

A muri în lupta împotriva forțelor raului, sau în speță împotriva evreilor este un act de onoare și de martiraj creștin. Mișcarea legionară, este o mișcare sfântă, prin urmare care înflăcărează sufletul românesc care a stat stins și apăsător multă vreme de exploatarea evreilor. ” *<<De acum sufletul românesc e iarăși încălzit de credință, că mișcarea această sfântă, legitimă, nu va pieri>>*”. Resuscitarea axiologică creștină poate reveni numai prin credința în Dumnezeu, care la fel cum a dat strămoșilor mari izbândi împotriva vrășmașilor (ex: Ștefan cel Mare- ” *apărătorul creștinătății*”), deci, spuneau aceștia...” *[...] să ingenunghem și să ne rugăm încrezătorii Dumnezeului părinților noștri*”.

Figura centrală a spiritualității este Icoana alături de Arhanghelul Mihail, care au o serie de prerogative și puteri dumnezeiești care vor asigura în cele din urmă izbânda Legiunii în lupta contra nedreptății și a raului. ” *Răul*” este portretizat de către evrei, la adresa cărora se folosește un limbaj ecclesiastic foarte incisiv caracteristic forțelor satanice biblice. Este important de amintit misiunea legionarului, care pe lângă servirea națiunii și a aproapelui său în lupta creștinească împotriva răului, îndeplinește și poruncile Domnului. Totuși, deși sprijinul este asigurat de către forțe superioare spiritual (arhangheli) este nevoie de jertfă și credința pentru a ajunge la victoria finală. Căderea în lupta a legionarului pentru îndeplinirea datoriilor sale creștinești, este privită ca un act de martiraj, răsplătit cu viața veșnică.

Creștinismul reprezintă inima profilului axiologic al legionarului, deoarece tot ce ține de trăirea lui cotidiană se invarte în jurul acestui lucru. Filosofia de viață a legionarului se bazează pe ideea transunerii în realitatea socială și politică a creștinismului. Astfel, taberele de muncă³⁰, ajutorările, și binefacerile nu provin din ideea unei virtuți muncitorești – ci din

²⁹ Expresiile ulterioare preluate din articolele de propaganda confirma acest lucru : Ion. I.Mota- ” *La Icoana*”, Pământul Strămoșesc, Iași, Anul 1, nr.1, pp. 9-10; Corneliu Georgescu- ” *Nădejdi Sfărmate*”, Pământul Strămoșesc, Iași, Anul 1, nr.1, pp. 10-12; Ilie Gârneață- ” *Un legământ*”, Pământul Strămoșesc, Iași, Anul 1, nr.4, pp. 5-6; Mihai .I.Lefter- ” *După mare ngrijorare-mare bucurie*”, Pământul Strămoșesc, Iași, Anul 1, nr. 4, pp. 6-7.

³⁰ Deși ideea taberelor de muncă nu este una pur românească, ci este adusă din spațiul german și italian – însă intensitatea acțiunilor de binefacere depășește mult din punct de vedere numeric cele făcute în celelalte regimuri. De pildă, conform istoricului prof. dr. Sorin Oane – numai în anul 1936 existau peste 500 de santiere de muncă voluntară a legionarilor, acestea incluzând : construcție de drumuri și poduri, spitale, reparații de biserici și case, fântâni, consolidări și altele.

idealurile biblice de ajutorare a aproapelui. Lupta socială și politică pe care o duce legionarul este una îmbracată în valențe creștine, pe alocuri luând aspectul de cruciadă.

Concluzii

Legionarismul reprezintă un curent social politic care se distinge în cadrul spectrului ideologiilor de extremă dreapta prin cele evidențiate anterior. Bineînțeles, lucrarea a căutat să atingă punctele majore de specificitate, însă acestea pot fi nuanțate într-o analiză mai detaliată. Analizând sub aspect critic diferențele care conferă unicitate acestui fenomen istoric, consider că acestea pornesc de la trei aspecte de fond : lipsa revizionismului, aderența generației tinere și creștinismul – ortodox. Cele trei aspecte au avut un impact semnificativ atât în ceea ce privește apariția ideologiei cât și în structura de evoluție social politică (de la nivelul general al Mișcării, până la simplul militant legionar). Dincolo de punctele comune specifice extremei drepte, legionarismul românesc prin trăsăturile sale reprezintă un fenomen unic în istoria ideologiilor totalitare.

BIBLIOGRAPHY

1. Carti

- Codreanu, C. Zelea, (1968), *Pentru legionari*, Colecția „Omul nou”, Nr. 36, Sibiu
- Drubar, Claude, (2003), *Criza identităților: interpretarea unei mutații*, Editura Știința, Chișinău
- Gadrey, Nicole, (1998), *Identități*, în Ferreol, G. [coord.], *Dicționar de sociologie*, Editura Polirom, Iași
- Harciu, Anastie, (1943), *Evreii in tarile romanesti*, Editura “Tiparul <Cartea Romaneasca>. Bucuresti.
- Heinen, Armin, (1999), *Legiunea “Arhanghelul Mihail”. O contributie la problema fascismului international*. Editura Humanitas, Bucuresti
- Laqueur, Walter, (1976), *Fascism - a reader's guide: analyses, interpretations, bibliography*, University of California Press ,Berkeley and Los Angeles, California, USA
- Madgearu, Virgil, (1995), *Evoluția eco romanesti dupa primul razboi mondial*, Editura Stiintifica, Bucuresti.
- Predescu, Lucian, (1994), *Enciclopedia Cugetarea, Material Românesc. Oameni și înfăptuiri*, București, ediție electronică
- Veiga, Francisco, (1993), *Istoria Gărzii de Fier 1919-1941: Mistica ultranaționalismului*, Humanitas, București.
- Zamfirescu, Dragoș, (1997), *Legiunea Arhanghelului Mihail , de la mit la realitate*, Editura Enciclopedica, București

2. Alte surse

(cf. http://adevarul.ro/locale/constanta/istoria-celei-mai-mari-tabere-legionare-tara-adeptii-garzi-fier-trebuie-treaca-carmen-sylva-voiau-ajunga-comandanti-1_57f657375ab6550cb8517883/index.html. vizitat la data de 7. 05. 2017)

Revista "Pământul Strămoșesc" - Oficiul Legiunii Arhanghelului Mihail - edițiile 1927-1933 (disponibile la Biblioteca Central Universitară "Lucian Blaga", din Cluj-Napoca la cota de Index 279.791) – următoarele articole:

- Corneliu Georgescu- "*Aprindeți Făclia Credinții*", Pământul Strămoșesc, Iași, Anul 1, nr.2, pp.5-6;
- Corneliu Georgescu- "*Nădejdi Sfărmate*", Pământul Strămoșesc, Iași, Anul 1, nr.1, pp.10-12;
- George Lelescu- "*Ce mai este prin județul Neamț*" -*Sub călcâiul talmudului*, Pământul Strămoșesc, Iași, Anul 1, nr.7, pp.5-6;
- Gheorghe Amacei, "*Romani treziți-vă*", Pământul Strămoșesc, Iași, Anul 2, nr.24, pp.8-10
- Ilie Garneata- "*Un legământ*", Pământul Strămoșesc, Iași, Anul 1, nr.4, pp.5-6;
- Ion C.Catuneanu- "*Vestea Bună*", Pământul Strămoșesc, Iași, Anul 1, nr.2, pp.12-13;
- Ion.I.Mota- "*La Icoana*", Pământul Strămoșesc, Iași, Anul 1, nr.1, pp.9-10;
- Mihai .I.Lefter- "*După mare ngrijorare-mare bucurie*", Pământul Strămoșesc, Iași, Anul 1, nr.4, pp.6-7.
- Nicolae Bolca- "*Dela Studenții Academiei din Sibiu*", Pământul Strămoșesc, Iași, Anul 1, nr.7, pp.6-7
- Ștefan Mânzat, "*Avem dreptul a urî pe jidani, sau nu?*", Pământul Strămoșesc, Iași, Anul 2 nr.20, p. 4